

6 TERORISMUS

Michaela Havlová

6.1 Definice pojmu terorismus

První oficiální definice terorismu s mezinárodní platností byla formulována v roce 1937 při jednání Společnosti národů, která řešila problematiku Úmluvy o prevenci potlačování mezinárodního terorismu. Tuto úmluvu podepsalo 24 států, ratifikovala jí však pouze Indie. Pojem terorismus zde byl vymezen velmi široce. Dle Úmluvy byly za teroristický čin považovány kriminální činy namířené proti státu, jejichž cílem je vyvolání teroru u určitých osob, skupin osob či ve veřejnosti.

Jednotlivé definice snažící se zachytit podstatu teroristického jevu obvykle odrážejí dobu vzniku a realitu, kterou se snaží charakterizovat, resp. ve které vznikají. Pro názornost uvádíme definici Ministerstva zahraničních věcí USA, která byla následně převzata Ústřední zpravodajskou službou USA (CIA). „Terorismus je úkladné, politicky motivované násilí vůči nekombatanům, páchané nevládními skupinami nebo tajnými agenty, obvykle s úmyslem získání pozornosti a následného ovlivnění veřejného mínění“ (Řehák, Foltin, Stojar, 2008).

Evropská unie taktéž učinila pokus o vymezení terorismu, a to ve smyslu dokumentu společného postoje Rady Evropské Unie pro užití zvláštních opatření k boji s terorismem (2001/931/CFSP). Podle článku č. 1, odstavce 3 tohoto dokumentu se teroristickým činem rozumí jakýkoliv z následujících úmyslných trestných činů, který na základě své povahy nebo souvislostí může vážně poškodit některou zemi nebo některou mezinárodní organizaci, definovaný jako trestný čin podle vnitrostátních právních předpisů, pokud je spáchán s cílem:

- Vážně zastrašit obyvatele.
- Neoprávněně nutit některou vládu nebo některou mezinárodní organizaci k nějakému jednání nebo upuštění od nějakého jednání.
- Vážně destabilizovat nebo rozvrátit základní politické, ústavní, ekonomické nebo společenské struktury některé země nebo některé mezinárodní organizace:
 - Útoky na život nějaké osoby, které mohou způsobit smrt.
 - Útoky na fyzickou integritu nějaké osoby.
 - Únosy nebo braní rukojmí.
 - Způsobení rozsáhlého zničení vládního nebo veřejného zařízení, dopravního systému, zařízení infrastruktury, včetně informačního sys-

tému, pevné plošiny umístěné na kontinentálním šelfu, veřejného místa nebo soukromého majetku, které pravděpodobně ohrozí lidský život nebo povede ke značné hospodářské ztrátě.

- Zmocnění se letadel, lodí nebo jiných prostředků osobní nebo nákladní dopravy.
- Výroba, držení, opatřování, doprava, dodávka nebo používání zbraní, výbušnin nebo jaderných, biologických nebo chemických zbraní, jakož i výzkum a vývoj biologických a chemických zbraní.
- Vypuštění nebezpečných látek nebo způsobení požárů, výbuchů nebo záplav, v jejichž důsledku dojde k ohrožení lidského života.
- Narušení nebo přerušení dodávky vody, elektřiny nebo jiného základního přírodního zdroje, v jejichž důsledku dojde k ohrožení lidského života.
- Hrozba spácháním kterýchkoli z činů výše uvedených.
- Vedení nějaké teroristické skupiny.
- Podíl na aktivitách některé teroristické skupiny, například dodáváním informací nebo materiálních zdrojů nebo financováním jejích aktivit jakýmkoli způsobem s vědomím skutečnosti, že takový podíl přispěje k trestné činnosti skupiny.

Také vláda České republiky schválila ve svém usnesení č. 385 ze dne 10.4.2002 Národní akční plán boje proti terorismu (NAP), který je pravidelně aktualizován k datu 31. prosince. NAP je možné ve stručnosti charakterizovat jako klíčový veřejně přístupný dokument, který shromažďuje všechny základní úkoly, které je v rámci České republiky třeba splnit pro to, aby se zvýšila připravenost země reagovat na případný teroristický útok proti zájmům ČR doma i ve světě. Zároveň tento text představuje jasnou deklaraci země o schopnostech dostát svým závazkům, které vyplývají z jejího členství v Severoatlantické alianci a členství v Evropské unii a z její angažovanosti ve většině mezinárodních organizací, které jsou oporou světového řádu na počátku 21. století. Z hlediska opatření, které tento dokument deklaruje, je zcela srovnatelný s obdobnými materiály nejen ve státech Evropské unie, ale i mimo ni. Jedná se o oblasti:

- Bezpečnostní – vojenské a policejní (kontroly osob a vozidel, ostraha klíčových budov apod.).
- Legislativní (právní ošetření celé agendy).
- Operativní (možnost užití operativních prostředků v boji proti terorismu).
- V rámci hraničních kontrol a imigrační politiky.
- Zaměřené na zamezení financování terorismu a jeho aktivit.

- Organizační – nařízení, umožnění a usnadnění spolupráce mezi zpravodajskými službami a silovými resorty v rámci států, stejně jako v mezinárodním měřítku.
- Prověrek zaměstnanců (zejména u letištního personálu).
- V rámci oblasti civilní ochrany (zajištění krytů, vody a potravin pro případ krize).
- Řešení finančního pokrytí nastalé situace (dodatečné mzdové a investiční náklady, pojišťovnictví).

6.2 Teroristické skupiny a příčiny jejich vzniku

Základním a výchozím prvkem vzniku teroristických skupin je společná motivace, která může mít řadu příčin a podob: politickou, náboženskou, zájmovou (jako např. ekoterorismus) nebo kriminální apod.

Častou příčinou a zároveň motivující prvek vzniku teroristických aktivit představuje odpor proti oficiální vládě a jejímu řízení nad určitým územím. Tato příčina bývá mnohdy velmi úzce spjata s další dominantní příčinou vzniku tohoto fenoménu v rámci dnešní společnosti, kterou představuje otázka náboženského přesvědčení. Za další možnou příčinou vzniku teroristických organizací a jejich působení lze rovněž považovat např. hnutí odporu působící proti ozbrojeným silám okupujícím určité území, které svým způsobem organizovaného násilí odpovídají klasifikaci teroristických útoků.

K těmto tradičním příčinám vzniku teroristických skupin je od počátku 90. let 20. století možné zařadit dále se prohlubující proces globalizace, která vytváří kvalitativně nové podmínky pro šíření mezinárodního terorismu.

Několik na sobě nezávislých mezinárodních studií vyvrací dříve rozšířený názor, že původcem vzniku terorismu je chudoba. Na základě již získaných zkušeností Organizace spojených národů či Evropské unie platí reálný fakt, že ekonomickou podporou chudých zemí nelze terorismus efektivně vymítit. Původci současných teroristických činů jsou především nestátní aktéři, a to zejména tradiční a nově vznikající teroristické organizace, radikální, náboženská, sektářská a extremistická hnutí, respektive skupiny aj. Rostoucím trendem dnešní doby je vzájemné spojování těchto skupin (hnutí) do účelově vytvářených uskupení.

Z hlediska působení teroristických skupin je možné vycházet ze dvou základních kategorií realizovaných teroristických aktivit. První kategorii tvoří aktivity udržující vlastní existenci teroristické skupiny jako celistvé organizační jednotky. Za druhou jsou považovány aktivity, které umožňují teroristům realizovat svou hlavní činnost resp. teroristické útoky. Tyto dvě kategorie představují výchozí charakteristické rysy teroristické skupiny přímo ovlivňující její schopnost dlouhodobého působení, a to:

- Organizační nástroje skupiny (její ideologie, leadership, rekruční potenciál a publicita).
- Operační nástroje skupiny (úroveň velení a řízení, používané zbraně, operační prostor, úroveň výcviku, zpravodajské schopnosti, technologická úroveň, externí zdroje získávání zbraní, působiště a finanční zdroje).

Ideologie umožňuje vytvářet vnitřní soudržnost skupiny a současně představuje hlavní motivační faktor pro nové rekruty. Ideologie může vycházet z různých principů, přičemž za dvě nejběžnější jsou považovány náboženský a politický. Organizační, jejíž přesvědčení a vůle vychází z čistě náboženských principů, je například Islámské společenství (Jemaah islamiya) působící v Indonésii, Malajsii a na Filipínách. Naopak Pravá Irská republikánská armáda (Real Irish Republican Army – RIRA) představuje skupinu s čistě politickými cíli, která usiluje o odtržení Severního Irsku od Velké Británie a jeho připojení k Irské republice. Příkladem kombinace těchto dvou přístupů je pak organizace Hamas, která má jak etnickou, tak i náboženskou motivaci, jejímž cílem je vytvoření muslimského státu. V praxi se však tyto základní ideologické principy velmi často a úzce prolínají.

Leadership skupiny výrazně napomáhá oslovovat potenciální nové členy, které teroristické skupiny potřebují získat k posilování své síly a nahrazení ztrát. Leadership je způsob prezentace skupiny navenek, ukázání jejích osobností, ideologie a silných stránek, které pak motivují potenciální členy ke vstupu do skupiny. Klasický způsob rekrutace používá například organizace Hamas, která své stoupence rekrutuje z utečeneckých táborů v pásmu Gazy a na Západním břehu Jordánu. Dále provádí nábor na místních univerzitách, školách, zdravotních zařízeních, sportovních klubech či věznicích apod. Zajímavostí je, že Hamas na sociální aktivity a nábor nových členů vydává až 60 % svých finančních příjmů. Podle dostupných informací trvá nábor členů až po operační připravenost dva až čtyři roky, ve velmi výjimečných případech může být člen připraven již za „pouhý“ rok.

Velikost teroristických skupin se liší, ale nejčastěji mívají obvykle méně než 50 aktivních členů. Na každého aktivního člena je potřeba počítat se 4 až 6 osobami zajišťujícími jeho materiálně-technickou podporu. Zcela ojediněle mají teroristické skupiny více členů a tvoří velké skupiny, jako např. al-Kajda, která jich má cca 50 000. Poměrně zajímavá je životnost teroristických skupin. Podle O. Krejčího téměř 90 % teroristických skupin existuje méně než jeden rok a téměř 50 % z těch, které přečkají první rok, zaniká do 10 let. Výjimku tvoří organizace jako al-Kajda, Euskadi Ta Askatusuna (ETA), Irish Republican Army (IRA), Hamas, Hizballáh, Óm šinrikjó apod.

Teroristické skupiny používají nejčastěji k plánování a koordinaci svých činností vojenský systém velení, popřípadě klasickou vládní strukturu, kterou využívá především sekta Óm šinrikjó.

6.3 Způsoby financování terorismu

Z hlediska komplexnosti a plánovitosti provedení teroristických aktivit lze terorismus vnímat jako ucelený proces. Tento proces v sobě zahrnuje nábor nových členů, ve kterém hrají velkou roli finanční prostředky. Finanční prostředky lze získat legální cestou, obvykle od sponzorů nebo přes tzv. pračky peněz. Před 11. září 2001 uveřejňovali některé teroristické organizace čísla účtů pro zasílání finančních prostředků pro chod organizace. Ovšem po 11. září 2001, jsou veškeré internetové stránky z tohoto hlediska kontrolovány. Nejlepší pro financování teroristických organizací jsou pravidelné malé příspěvky, které nebudí podezření, např. pravidelné obchodní aktivity s pravidelně se navyšující marží apod. Další zajímavostí je i propojování teroristických organizací se skupinami organizovaného zločinu. Tyto skupiny umožňují legalizovat nelegální peněžní prostředky tzv. praním peněz, popř. generování finančních prostředků z nelegálních zdrojů (pašování zbraní, drogy apod.). Skupiny organizovaného zločinu a teroristické organizace mají rozdílné cíle, ale jsou ochotny spolupracovat na jejich finančním zabezpečení.

Poměrně zajímavý způsob financování teroristických akcí používá al-Kajda. Jedná se o systém zvaný hawala. Tento systém používají muslimové na celém světě. Peníze se neposílají, ale dají se díky síti hawalistů vybírat anonymně na různých místech na celém světě, takže neexistuje žádná stopa po bankovkách ani po převodu peněz. Systém převodu peněz „hawala,“ umožnil po 11. září obrovskou podporu džihádu, a to pouze díky neustálému přítoku peněz od každého muslima, který uposlechl Bin Ládinovu výzvu. Z finančního systému hawala pocházely například peněžní prostředky na pumové atentáty v Londýně, na masakr na Bali i na pumové atentáty na vlaky v Madridu – každý velký teroristický útok byl takto podporován. Správní služby hawaly se nacházejí v centru obchodních základen, které původně založili arabští obchodníci s hedvábím na svých cestách z Číny do Evropy. Ve Velké Británii jsou údajně zprostředkovatelé hawaly v každé muslimské komunitě. Mohou to být majitelé malých krámků na rohu, taxikáři, šéfové velkých firem a dokonce i imámové, tedy učitelé koránu. Ti všichni přísahají zachování tajemství. Do uzavřeného kruhu hawalistů nesmí nikdo cizí vstoupit, ucházet se může jen ten, za koho se zaručí jiný hawalista. Britská bezpečnostně-technická služba MI5 předpokládá, že jenom ve Velké Británii žije více než 500 hawalistů, na celém světě jich může být více než 10 000. Systémem hawala denně projdou řádově miliardy dolarů.

6.4 Základní rozlišení terorismu

6.4.1 Náboženský terorismus

Jde o prosazení náboženského názoru pomocí nástrojů terorismu. Tento druh terorismu se vyznačuje vysokým stupněm autonomie a poměrně širokou základnou aktivistů. Náboženské teroristické skupiny často vybírají cíle neselektivně a mají výraznou nechuť k vyjednávání. Cíle náboženského terorismu jsou objektivně nedo-

sažitelné. Jednou z ukázek nábožensky motivovaného terorismu je např. útok sarinem sekty Óm šinrikjo v tokijském metru.

Náboženský terorismus má několik dalších členění. Může se jednat např. o:

- Terorismus etno-separatistický, který obvykle bojuje za konkrétní národ a nezávislost jeho území. Vzhledem k definovaným cílům se jedná spíše o menší teroristické útoky většinou bez ztrát na životech, které tyto skupiny nepřipraví o sympatie světové veřejnosti.
- Další poměrně velkou skupinou je islámský sebevražedný terorismus. Stoupenčí islámského terorismu zabíjejí ve jménu koránu, přestože je k takovým akcím nevyzývá. Tento druh terorismu používá řadu metod pro provedení útoku. Jednou z nich je tzv. mučednická smrt. Islám totiž smrt z náboženských důvodů nepovažuje za sebevraždu, ale za hrdinský čin. Mučedník se tak po provedení atentátu stává oslavovaným hrdinou. Obvyklou motivací sebevražedného atentátníka je křivda spáchaná na něm nebo na někom jemu blízkém. Dalším způsobem provedení teroristického útoku v islámu je vyhlášení džihádu tzv. svaté války. Islámský terorismus je nejčastějším druhem násilí v současné době.

Když se podíváme do historie, najdeme velkou tradici sebevražedných útoků např. v období 2. světové války, kdy japonští letci „kamikadze“ naváděli svá letadla, často plná výbušného materiálu, přímo na cíl. Jinými sebevražednými útoky z nedávné historie jsou útoky za občanské války v Libanonu. Vzhledem ke statistikám z posledních let se sebevražedné útoky staly jednou z „nejoblíbenějších“ teroristických metod.

6.4.2 Politický terorismus

Jedná se o druh terorismu, který mnohdy bývá podporován státem, a to i finančně. Teroristické skupiny tak nemají problém se získáváním finančních prostředků ani organizací útoků. Nejznámějšími politickými útoky je určitě únos izraelských sportovců palestinskou teroristickou skupinou Černé září na olympijských hrách v Mnichově. Při následné záchranné akci zahynulo všech 11 sportovců a únosci. Dalším známým politicky motivovaným útokem je zřícení amerického letadla společnosti Pan American nad skotským Lockerbie v roce 1988. Za tento útok byli následně odsouzeni agenti lybijské tajné služby. A poslední ukázkou politicky motivovaného terorismu je útok čečenských teroristů na severoosetský Beslan. Ve školách bylo 1. září 2004 zajato 1300 rukojmích, převážně dětí. Při nepovedené osvobozovací akci bylo zabito 344 dětí a dospělých. V Evropě jsou nejznámějšími zástupci politického terorismu Irská Republikánská Armáda a baskitská ETA. Těmto skupinám se jedná o autonomii konkrétního území a národa.

6.4.3 Monotematický terorismus

Tento druh terorismu má veřejnost spojený s bojem za konkrétní věc, jako je například životní prostředí, zákaz potratů apod. Většina výše uvedených skupin se k terorismu obvykle uchyluje až ve chvíli, kdy vyčerpá všechny legální způsoby boje za „svou“ věc. Ne všechny akce monotematických skupin jsou teroristické útoky. Obvykle se v počátku „nelegálního“ boje jedná spíše o vandalství a obdobné aktivity (přímé škody na majetku). Dalším stupněm balancujícím na hranici mezi násilím a terorismem jsou útoky spojené se zhářstvím nebo fyzickou likvidací konkrétního zařízení (např. potratové kliniky). Poslední skupinou útoků jsou bombové útoky, únosy nebo útoky střelnou zbraní, kde již není pochyb o teroristickém motivu. Tyto útoky jsou vedeny s cílem zabít personál nebo zničit zařízení.

6.4.4 Kriminální terorismus

Tento druh terorismu se vyznačuje tím, že je prováděn za účelem získání osobního zisku a materiálních výhod pro následnou činnost. Postrádá jakoukoliv politickou nebo náboženskou motivaci. Ne vždy se řadí mezi klasické formy terorismu. Naopak velmi často se vyznačuje shodnými příznaky jako aktivity organizované zločinu, s kterým bývá lehce zaměnitelný. Hlavním rozdílem mezi organizovaným zločinem a tímto druhem terorismu je to, že organizovaný zločin je orientován čistě na zisk, zatímco kriminální terorismus je zaměřen na získání finančních prostředků nebo na tzv. „vyčištění území“, což je vytvoření bezpečného území pro další aktivity. Pod kriminální terorismus by se dal zařadit též například narkoterorismus, který je poměrně aktuálním problémem v latinské Americe např. Mexiko.

6.4.5 Patologický terorismus

Tento druh terorismu obvykle páchají jedinci, kteří ho používají k psychickému uspokojení. Jedním z příkladů patologického nebo psychologického terorismu je např. kauza Theodor Kaczynský nazývaný Unabomber, který chtěl zasíláním dopisových bomb univerzitám a leteckým společnostem upozornit na nebezpečí používání moderních komunikačních technologií. Dalším typem patologického terorismu je tzv. „darking“. Jde o útoky na vedení elektrické energie s cílem způsobit paniku a rozpad sítě, který vede k velkým finančním ztrátám.

6.5 Realizace terorismu

Z historie je známo, že teroristické útoky jsou páčány za konkrétním účelem. Některé útoky byly a jsou motivovány ideologicky, popř. nábožensky či nacionalisticky. Cíle jsou stanovovány na základě možných prostředků použití, velikosti dopadu útoku a možnostech organizace. K teroristickým akcím dochází z různých podnětů. Někdy se teroristické organizace zviditelňují tím, že se ke svému útoku přihlásí. Jindy jsou

útoky prováděny anonymně. Z hlediska statistiky se kvantita teroristických útoků za posledních pět let snížila, nicméně vlastní počet lidských obětí a materiálních ztrát v důsledku těchto událostí se naopak zvýšil. Tyto údaje velmi úzce souvisí s využívanými prostředky. Formy terorismu můžeme rozdělit na letální a neletální.

6.5.1 Letální formy terorismu

Letální prostředky dále ještě členíme na konvenční a nekonvenční. Konvenční jsou běžně používané prostředky, např. sečné a bodné zbraně, střelné zbraně, hořlavé a výbušné látky. Použití konvenčních prostředků terorismu je pro 20. století poměrně běžné. Příkladem je útok na letadlo společnosti Pan American nad skotským Lockrebie, kde bylo použito 350 až 450 g trhaviny české výroby semtex.

Mezi nekonvenční prostředky terorismu zahrnujeme materiál, který spadá do problematiky CBRN. Obvykle se jedná o biologické, chemické, jaderné a radiační materiály. Příkladem nekonvenčního útoku může být např. útok sekty Óm šinrikjo v roce 1994 ve městě Matsumoto, který byl pouze přípravou na další větší útok, který sekta provedla v tokijském metru v roce 1995. Ve výše uvedených útocích bylo použito chemické bojové (otravné) látky – sarin, který představuje nekonvenční prostředek provedení útoku. Útok na Matsumoto byl testovacím útokem, aby sekta vyzkoušela kvalitu vyrobeného sarinu. Dalším příkladem použití nekonvenčních zbraní jiného typu bylo v roce 2001 v USA rozeslání poštovních zásilek se sporami antraxu. Celkem bylo skupinou Army of God rozesláno 550 ze 750 antraxových zásilek. Hlavním cílem útoku byly potratové kliniky. Použití jaderného materiálu k teroristickým aktivitám je velmi diskutovanou otázkou. Především z důvodu náročnosti výroby, skladování a následné realizace útoku. Ačkoli na druhé straně i v dnešní době existuje řada způsobů, jak se jednoduchým způsobem dostat k jadernému materiálu, přestože podléhá přísné mezinárodní kontrole. Další možností nekonvenční zbraně je zbraň radiologická, která se od jaderné liší technologicky a co do použitého materiálu. Jde např. o tzv. „špinavou bombu“. Tato zbraň představuje výrazné riziko pro použití při teroristickém útoku. Otázce špinavé bomby se bude více věnovat následující kapitola, neboť je to jedna z hlavních problematik řešených ve výzkumném projektu č. 1H-PK2/35 Ověření modelu ohrožujících událostí – SPREAD.

6.5.2 Neletální formy terorismu

Jedná se o moderní metody terorismu a kombinace použití letálních forem, popřípadě jejich nové využití. I neletální formy se dělí na konvenční a nekonvenční. Konvenční formy jsou realizovány běžnými prostředky. V tomto případě jde hlavně o kombinaci několika různých druhů útoků. Příkladem je kombinace využití automobilu nebo jiného dopravního prostředku s výbušninou. Tento způsob teroristického útoku byl použit např. v USA 11. 9. 2001 na WTC nebo při útocích na londýnské metro či vlaky v Madridu. Dále např. v Jemenském přístavu Aden sebevražední atentátníci navedli loď plnou trhaviny na americký křižník a zabili 6 osob a dalších 46 zranili. Další

ukázkou konvenčního neletálního terorismu je využití moderních technologií také známé jako kyberterorismus. Jedná se o cílené útoky na servery, internet apod. tyto útoky mají za cíl vyvolat paniku a tím finanční ztráty. Nejčastěji se k nim využívají různé viry, spyware, trojští koně nebo systémové back-doors.

Nekonvenční neletální formy využívají zařízení na vysoké technologické úrovni. V tomto pojetí jde hlavně o přístroje využívající principy akustiky, optiky nebo elektromagnetického pulsu. Hlavním cílem tohoto způsobu teroristického boje je zneškodnění protivníka jeho prostředků ovšem bez ztrát na životech. Vzhledem k tomu, že se jedná o technologické novinky, není jejich použití pro teroristické útoky příliš rozšířené.

Zajímavostí je, že nekonvenční formy neletálního terorismu mají způsobit spíše škody na majetku nebo paniku. Jejich dopad je především psychologický. Jedná se například o únosy, útoky na objekty tzv. kritické infrastruktury nebo vydírání.

Co si představit pod pojmem kritická infrastruktura? V české legislativě není tento výraz v současné době zakotven, ale obecně se za kritickou infrastrukturu považují výrobní a nevýrobní systémy a služby, jejichž nefunkčnost by měla závažný dopad na bezpečnost státu, ekonomiku, veřejnou správu a zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva. V rámci České republiky se objekty tzv. kritické infrastruktury rozdělují do 9 základních odvětvových oblastí:

- Energetika.
- Vodní hospodářství.
- Potravinářství a zemědělství.
- Zdravotní péče.
- Doprava.
- Komunikační a informační systémy.
- Bankovní a finanční sektor.
- Nouzové služby.
- Veřejné služby.

6.6 Špinavá bomba

6.6.1 Co je to špinavá bomba?

Na tuto otázku existuje několik názorů. Podle některých odborníků je to kombinovaný nástražně výbušný systém, který nese méněcenný radioaktivní materiál. Druhý názor se přiklání k tomu, že je do konstrukce špinavé bomby zahrnuta i biologická či

chemická agens. V našem případě budeme uvažovat o první variantě tzv. špinavé bomby. Špinavá bomba představuje systém založený na směsi určitého množství méněcenného radioaktivního materiálu a konvenční průmyslové trhavin. Nálož není tak velká, aby při jejím odpálení došlo ke vzniku výraznějších materiálních škod spojených s působením tlakové vlny, avšak umožňuje pouze uvedení radioaktivních částic do vznosu. Takto vzniklý radioaktivní oblak se následně v závislosti na vnějších meteorologických podmínkách dále šíří, přičemž spad radioaktivních částic, který jej provází, může zamořit poměrně rozsáhlé území. Pobyt v něm pak může v závislosti na plošné dávce, kterou jsou zde lidé vystaveni, představovat vážné ohrožení jejich zdraví. Pokud celotělová dávka jednotlivce dosáhne 1 Gy, může dojít až ke vzniku akutní nemoci z ozáření, přičemž naděje na zotavení/vyléčení po dávce 6 Gy a vyšší je však již mizivá. Dlouhodobé vystavení byť i malým dávkám záření pak může vést ke vzniku rakoviny a dalších typů onemocnění.

Materiál pro konstrukci špinavé bomby je poměrně dostupný. Každá nemocnice vybavená přístroji na ozařování, ropné vrty i ozařovače plodin obsahují dostatečné množství radioaktivního materiálu pro provedení takového útoku. Navíc ostražka jmenovaných objektů je mnohdy na velmi nízké úrovni. Dokonce na území bývalého Sovětského svazu jsou rozmístěny (resp. ponechány osudu) stovky až tisíce zařízení s obsahem radiocesia původně určeného pro ošetřování semen zemědělských plodin.

6.6.2 Výbušniny použitelné jako hnací médium špinavé bomby

Pro konstrukci špinavé bomby je třeba zvážit pro teroristu dostupné materiály. S největší pravděpodobností bude terorista řešit problém výběru vhodné výbušniny použitelné pro rozptýlení radioaktivní látky. Získání trhavin však bude daleko snazší než získání radioaktivního nosiče. Vyjděme z faktu, že terorista má k dispozici určité množství konkrétní radioaktivní látky. Dále musí najít vhodnou výbušninu a konstrukci, která umožní co největší efekt útoku. Při vlastní konstrukci špinavé bomby se terorista neobejde bez elementárních znalostí fyzikálních, zejména termodynamických zákonů.

Každá výbušnina má své individuální fyzikální termodynamické vlastnosti. Zplodiny, které při výbuchu vznikají a dosahují určité teploty, která se podle druhu výbušniny může pohybovat řádově od 2000 °C u pyrotechnických složí až po hodnoty přesahující 4000 °C u výkonných trhavin. Sama teplota je však pouze jedním z ukazatelů, se kterým je potřeba kalkulovat. Záleží na energetickém potenciálu po-výbuchových zplodin. Nejde jen o to, jakých teplot tyto zplodiny dosahují, ale především o to, kolik obsahují (vnitřní) energie. Ohřev okolí místa výbuchu je ovlivněn několika faktory. Primárním faktorem je samozřejmě teplota reakční směsi, resp. zplodin výbuchu. Dalším faktorem je míra tepelné vodivosti a měrná tepelná kapacita materiálu, na který výbuchové zplodiny působí. Dále je třeba počítat také s hodnotami skupenského tepla tání a skupenského tepla vypařování. Kromě toho má velký význam i doba, po kterou reakce/výbuch trvá, resp. během které výbuchové zplodiny působí.

Rychlost výbuchu je určena rychlostními konstantami příslušné exotermické reakce. Tyto konstanty jsou závislé na charakteru reagujících látek a na vnějších fyzikálních podmínkách, za kterých k reakci dochází. Reakční dobu také významně ovlivňuje celkové množství reagujících složek a stupeň homogenity reakční směsi – ve smyslu, zda dochází k dostatečnému vzájemnému kontaktu reaktantů, tj. výbušniny s oxidem.

Při nesprávné volbě druhu a množství výbušniny, v závislosti na materiálu pouzdra s ohledem na zrnitost a fyzikální vlastnosti radioaktivní látky, může například v případě špinavé bomby s obsahem radiostroncium, jehož teplota tání je 770 °C, dojít k jeho spečení a k nedokonalému rozptýlení radioaktivní látky do ovzduší. Za ideální výbušninu lze tedy považovat látku, která má vysokou brzanci a velký objem relativně chladných zplodin. Tyto vlastnosti jsou dosti protichůdné, a proto se do výbušnin, u kterých je vyžadována nízká teplota zplodin, přimíchávají takzvané chladící soli. Jsou to látky, které přijmou část tepla zplodin výbuchu a sníží tak jejich teplotu za současného zvětšení jejich objemu. Tento požadavek je prakticky uplatňován pouze pro trhaviny používané v prostředí s nebezpečím výbuchu, například v plynujících dolech. Konkrétní množství – poměr výbušniny a radioaktivní látky je v případě odpálení špinavé bomby velmi složité určit a jeho stanovení se omezuje pouze na expertní odhad podložený experimentálními měřeními. Jelikož se nikdo oficiálně konstrukcí a zkoušením takové zbraně nezabývá, není možné se opřít o žádné konkrétní údaje. Jako vstupní data pro experimenty s tímto druhem nálože by bylo možné převzít údaje z konstrukce palivo-vzdušných náloží, kde je palivem kovový prach, například hliník. Podstata palivo-vzdušných bomb je podobná jako u špinavé bomby. Nejprve je třeba do ovzduší rovnoměrně rozptýlit kovový prach – palivo a poté ho iniciovat. Naproti tomu špinavá bomba vyžaduje rozptýlení prachu do prostoru bez požadavku na jeho iniciaci. Srovnání je velmi hrubé, neboť nemůžeme brát v úvahu tekuté látky FAE, jako ethylenoxid nebo propylenoxid a musíme vystačit s kovovými prachy, jako je hliník, zirkon, nebo hořčík. V praxi se jako vhodné nikoli však ideální řešení osvědčil poměr 200 g plastické trhaviny s obsahem cca 80 % pentritu nebo hexogenu na cca 2,5 kg kovového prachu o zrnitosti přibližně 90 mikrometrů (výkonu nálože 200 g plastické trhaviny na bázi pentritu nebo hexogenu přibližně odpovídá výkon nálože cca 300 g trinitrotoluenu TNT).

6.6.3 Improvizované možnosti získání výbušnin

Ideálním způsobem získání kvalitních výbušnin je jejich odcizení. Továrny na výrobu a zpracování výbušnin jsou sice přísně střeženy, avšak finanční podmínky jejich zaměstnanců jsou pro teroristy natolik příznivé, že se jedná o lákavý způsob opatření výbušnin. Každý bezpečnostní systém ochrany podniku, který pracuje s výbušninami, má navíc svá slabá místa, která ani nemusí spočívat na personálu. Například přeprava výbušnin po železnici, uskladnění výbušnin v dolech a lomech, zbytky trhavin v delaborované munici a mnoho dalších možností nelegálního získání výbušniny.

Jedním z nejjednodušších způsobů, jak získat výbušninu, je delaborace nalezené munice pocházející z 2. světové války. Nevybuchlé dělostřelecké granáty jsou sice velmi nebezpečné, ale v porovnání s požadovaným výsledkem, kterým je konstrukce špinavé bomby, se jedná o přijatelnou míru rizika. Pokud se navíc takové delaborace ujme zkušený odborník, který má potřebné znalosti konstrukce nalezené munice, je pravděpodobnost nežádoucího výbuchu velmi nízká. Výhodou tohoto způsobu opatření výbušniny je fakt, že takový dělostřelecký granát obsahuje vše, co je třeba. Je zde roznětka, rozbuška, počínová náplň a vlastní trhavina.

Relativně nejbezpečnějším způsobem získání výbušniny je její improvizovaná výroba. Improvizovaným způsobem lze vyrábět všechny druhy výbušných látek. Traskaviny, trhaviny, střeliviny a pyrotechnické slože. Pro potřebu rozptýlení radioaktivní látky do ovzduší není toto rozdělení směrodatné. Navíc je třeba si uvědomit, že vlastnosti některých konkrétních druhů výbušnin leží v průsečíku uvedeného rozdělení. Příkladem takové látky je nitrocelulóza. Jedná se o základní surovinu pro výrobu střelného prachu. Čistá a slisovaná je zároveň velmi citlivá na náraz a současně vykazuje vlastnosti výkonné trhaviny. Stejně tak i nitroglycerin, který je nejen traskavinou, ale také velmi výkonnou trhavinou. Návodů na domácí výrobu výbušnin je celá řada. Velké množství různých návodů obsahuje internetová síť. Bohužel se nezdá, že by se jednalo o návody, které sice umožní vyrobit výbušninu, ale její výrobce již není schopen ji udržet pod kontrolou. V praxi to znamená výbuch během výroby. Ne že by byl špatný vlastní návod na výrobu nebo byly chybně popsány suroviny, ale nebývá dostatečně přesně popsán technologický postup, respektive jeho převedení do improvizované podoby domácí výroby. Pokud se již podaří výbušninu vyrobit, není snadné ji bez základních výbušninářských znalostí uvést do chodu. Je totiž nezbytné znát potřebnou náložovou hustotu, granulaci, slisování, kritický průměr, nároky na mohutnost iniciace a podobně.

6.7 Dopady terorismu

Dopady terorismu jsou nejčastěji zřejmé hlavně v oblasti psychologické, ekonomické a sociální. Mezi okamžité dopady patří usmrcení osob a škody na majetku. V případě kyberterorismu se jedná spíše o škody způsobené ochromením, vyřazením či úplným zničením systémů. S delším odstupem je možné si všimnout i dopadů do státních struktur a ekonomických dopadů. Příkladem ekonomického dopadu je např. útok na WTC 11. 9. 2001 v New Yorku, kvůli kterým bylo na 2 dny přerušeno obchodování na burze. S tímto útokem následně souvisí i nárůst pojišťovacích nároků cca 40 miliard USD. Dle Mezinárodního měnového fondu stál záříjový útok na WTC americkou ekonomiku kolem 75 miliard USD, což je 0,75 % hrubého domácího produktu. Další výdaje, které souvisely s tímto útokem, jsou výdaje na vnitřní obranu státu, které byly vládou USA odhadnuty na 500 miliard USA ročně.

6.8 Významné teroristické skupiny

6.8.1 Action Directe (Francie)

Krajně levicová organizace Action Directe (Přímá akce) vznikla v roce 1979 a ve svých počátcích se zaměřovala zejména na propagandistickou činnost, od níž přešla v pozdějších letech k tzv. ozbrojené propagandě využívající teroristické metody. Vzhledem ke svému ideologickému základu definovala svůj boj jako protiimperialistický a antisionistický. Z tohoto důvodu se do svých řad pokoušela získat i imigranty z arabských zemí a indoktrinovat je svými vizemi. Po úspěších francouzských socialistů ve volbách na počátku 80. let 20. století byl oslaben její *raison être* a po amnestii z roku 1981 přehodnotila své dosavadní postoje a cíle, což mělo za následek její vnitřní rozkol. Oficiálně byla skupina rozpuštěna v srpnu 1989, někteří její aktivisté ovšem i nadále vyvíjeli činnost, která však měla spíše kriminální charakter.

Během své existence Action Directe spolupracovala s německou RAF a provedla celkem 21 útoků, při nichž zahynulo devět osob a 99 jich bylo zraněno. Největší mediální pozornost si organizace získala v roce 1986 útokem za použití náloží a střelných zbraní na budovu Interpolu, při němž zahynuli dva policisté. Mezi oběťmi Action Directe byli i ředitel koncernu Renault George Besse nebo ředitel zbrojní agentury francouzského ministerstva obrany generál René Audran. Za jejich vraždu byli v letech 1989 a 1994 odsouzeni její hlavní představitelé – Nathalie Menigon, Joelle Aubron, George Cipriani a Jean-Marc Rouillane. Řada dalších pokusů o likvidaci prominentních představitelů státních orgánů a podnikatelské sféry nebyla úspěšná (Řehák, Foltin, Stojar, 2008).

6.8.2 Al-Kajda (celosvětová působnost)

Organizace al-Kajda (Základna, Islámská armáda pro osvobození svatých míst nebo Světová islámská fronta pro džihád proti židům a křesťákům) je radikální muslimská sunnitská skupina se silnými militantními prvky. Kořeny organizace lze spatřovat u mezinárodních muslimských dobrovolníků bojujících od roku 1979 proti sovětské invazi do Afghánistánu. Počátkem 80. let minulého století tito dobrovolníci spadali pod vedení palestinského náboženského učence Abdullaha Azzama, jednoho z velitelů, který organizoval rekrutaci, výcvik a financování tisíců zahraničních bojovníků, tzv. svatých válečníků (mudžahedínů) z více než 50 zemí. Současným vůdcem al-Kajdy je Usamah bin Mohammad bin Laden (Usáma bin Ladin), který dále pokračoval v motivaci svatých válečníků k rozšíření svaté války i za hranice Afghánistánu. Al-Kajdu dnešní podoby začal formovat okolo roku 1988.

Organizace je vedena výborem diskutujícím a schvalujícím hlavní otázky její správy a činnosti včetně teroristických operací. V současné době kromě tohoto poradního výboru nemá jediné řídicí centrum, její vyšší velitelé jsou nezřídka vedoucími jiných teroristických organizací (například Egyptského džihádu). Záměrem vedení al-Kajdy

je odstranit přítomnost USA z oblasti Perského zálivu, eliminace korupce v Saudské Arábii, zabíjení Američanů a vytvoření Kalifátu. Organizace již několikrát prokázala svoji schopnost globálního působení. Svých cílů dosahuje zejména formou radikalizace již existujících islámských skupin. Organizace disponuje vlastními výcvikovými tábory, ve kterých poskytuje svůj výcvik i členům jiných teroristických skupin.

Současný počet aktivních členů al-Kajdy je odhadován na 50 000. K jejím hlavním terčům patří vládní, obchodní i diplomatická zařízení a budovy. Od doby svého vzniku spáchala al-Kajda nejméně 32 teroristických útoků, při nichž zahynulo 3 464 osob, zraněno jich bylo 8 864. Mezi její největší teroristické operace patří útoky z 11. září 2001, kdy byly uneseny čtyři dopravní letouny, s nimiž pak únosci narazili do obou budov Světového obchodního centra a budovy generálního štábu ozbrojených sil USA (Pentagon). Čtvrté unesené letadlo havarovalo nad neobydlenou oblastí. Při těchto útocích zahynulo 2 749 osob a 2 261 jich bylo zraněno (Řehák, Foltin, Stojar, 2008).

6.8.3 Euskadi Ta Askatasuna (ETA) – Španělsko, Francie

Euskadi Ta Askatasuna (Baskicko a jeho svoboda) je nacionalistická organizace, jejímž cílem je vytvoření nezávislého baskického státu v severní části Španělska a na jihozápadě Francie. ETA představuje jednu z nejdéle působících a stále aktivních teroristických skupin v Evropě. Vznikla v letech 1958 až 1959, kdy se její aktivisté odštěpili od umírněné baskické strany Partido Nacional Vasco (PNV). Terčem útoků ETA jsou především státní španělské úřady, zejména bezpečnostní a legislativní struktury. Nejběžnějším typem její bojové akce jsou bombové útoky a únosy. Obdobně jako IRA i ETA v některých případech varuje před útokem. Za dobu svého působení skupina provedla celkem 418 útoků, při nichž zahynulo 64 osob a 593 jich bylo zraněno.

Nejnámější akcí ETA se stala operace Tyran – tj. atentát na Carrera Blanca, předsedu španělské vlády, který byl proveden 20. prosince 1973. K určitému útlumu činnosti organizace došlo po pádu Francova autoritativního režimu a obnovení baskické autonomie na přelomu 70. a 80. let minulého století. I když byla také pro členy ETA vyhlášena amnestie, část z nich se rozhodla pokračovat v boji za úplnou nezávislost Baskicka. Podpora této skupiny uvnitř baskické společnosti však byla významně oslabena, což se nejzřetelněji projevilo v roce 1997, kdy po únosu a vraždě představitele místní samosprávy Miguela Angela Blanca došlo k vlně protiteroristických demonstrací po celém Baskicku. Španělská vláda tehdy využila situace a zatkla řadu představitelů baskické nacionalistické strany Herri Batasuna, politického křídla ETA. Organizaci samotnou se však represivním složkám rozbít nepodařilo, ETA ale následně deklarovala ochotu jednat a později vyhlásila jednostranné příměří.

V dubnu 2007 ETA nabídla španělské vládě, že je v zájmu oživení mírového procesu ochotna k dalším ústupkům, pokud přestanou státní složky v represi proti aktivistům.

Vláda však další jednání podmínila trvalým odzbrojením organizace, což ETA nebyla doposud ochotná akceptovat (Řehák, Foltin, Stojar, 2008).

6.8.4 Hamas – Palestina, Izrael

Teroristická organizace Hamas (Islámské hnutí odporu) je sunnitské islamistické hnutí vytvořené koncem roku 1987, které působí především na území Izraele a palestinské samosprávy. Jeho hlavními členy se stávali původní příslušníci organizace Muslimské bratrstvo, která působí především v Egyptě. V době svého vzniku se stal Hamas politickým rivalem organizace Fatah na územích okupovaných Izraelem. Hnutí je založeno na politických i náboženských motivech směřujících k vytvoření islámského palestinského státu místo současného Izraele.

Hamas je tedy hlavním odpůrcem proti vyjednávání Palestiny s Izraelem. Primárně je motivován nacionalisticky, má však současně náboženské cíle, a to vytvoření islámského státu v Palestině. Z tohoto důvodu používá sebevražedné útočníky proti Izraeli i sekulární vládě palestinské samosprávy. Jedním ze současných cílů Hamasu je úsilí změnit povahu etnicko-politického konfliktu Palestinců na konflikt fundamentalisticko-náboženský. Některé organizační prvky Hamasu působí samostatně v některých městečích nebo sociálních institucích, kde rekrutují své členy, získávají finanční prostředky, organizují své aktivity a šíří svoji propagandu. V lednu 2006 se kandidáti z řad Hamasu zúčastnili palestinských parlamentních voleb a získali 76 z celkového počtu 132 míst v parlamentu.

Terčem útoků Hamasu jsou především izraelská civilní a vojenská zařízení. Za dobu své činnosti provedl více než 581 útoků, při nichž zahynulo 603 osob a více než 2 906 jich bylo zraněno (Řehák, Foltin, Stojar, 2008).

6.8.5 Hizballáh – Libanon, Izrael

Libanonská islámská skupina Hizballáh byla založena přibližně v roce 1982 jako přímá reakce na izraelskou invazi do Libanonu z radikálních členů skupiny Afwaj al-Muqawamah al-Lubnaniya (známé spíše pod zkratkou Amal). Do širšího povědomí se organizace dostala především provedením sebevražedného útoku na vojenské jednotky USA a Francie v Libanonu v roce 1983, při kterém zahynulo 299 osob.

Hlavní cíle organizace se průběžně měnily. V současné době převažují cíle národněseparatistické, doplněné cíli náboženskými, primární je ovšem vytvoření šíitské teokracie v Libanonu, zničení Izraele a eliminace vlivu Západu na Blízkém východě. Skupina se rovněž politicky angažuje v libanonské společnosti, zejména po ukončení občanské vlády v Libanonu. Politické křídlo Hizballáhu také udržuje několik sociálních programů v jižní části Libanonu a na jihu Bejrútu, kde provozuje školy, zdravotní systém a systém sociální péče o libanonské šíity. Dále provozuje i vlastní radiostanici a satelitní televizi al-Manar. Skupina své vysílání primárně zaměřuje

na protiizraelskou a protiamerickou propagandu do muslimského světa (v různých jazycích).

Schopnosti Hizballáhu relativně rychle narostly zejména díky výcvikovým táborem, zbraním a finanční podpoře iránských islámských revolučních gard (tzv. Revoluční gardy). Organizace je rovněž podporována Sýrií a muslimskými nadnárodními finančními fondy. Podle oficiálních odhadů má v současné době více než 1 000 členů. Specifikem Hizballáhu je rozporuplnost v jeho mezinárodním uznání. Izrael, USA a Kanada ho shodně označují za teroristickou skupinu. Oproti tomu například Austrálie nebo Velká Británie odlišují mezi bezpečnostními a politickými frakcemi Hizballáhu. Některé země, jako například Rusko, jej nepovažují za teroristickou skupinu.

V listopadu 1982 Hizballáh provedl první velký teroristický útok, a to sebevražedný bombový atentát na Izraelské vojenské velitelství v Tyre, při němž bylo zabito 141 osob. V dubnu 1983 realizoval další sebevražedný útok na ambasádu USA v Bejrútu, při kterém zahynulo 63 osob. A jen v letech 1982 až 1985 provedl nejméně 30 sebevražedných útoků, kdy zemřelo více než 400 osob. Od svého založení Hizballáh uskutečnil celkem 179 útoků, během nichž zahynulo 836 osob a 1 535 jich bylo zraněno. Jeho terčem jsou hlavně diplomatické, vojenské a námořní objekty.

Od poloviny 80. let se izraelské ozbrojené síly zaměřily na eliminaci hlavních představitelů Hizballáhu. Po realizovaných protiútocích izraelských jednotek na struktury Hizballáhu došlo k dočasnému narušení jeho akceschopnosti a podpory u civilního obyvatelstva. Hizballáhu se však toto období podařilo překonat, a to zejména díky finanční podpoře z Íránu. V průběhu 90. let docházelo k vojenským represím ze strany Izraele a k teroristickým akcím Hizballáhu v Izraeli a na okupovaných územích Libanonu. V květnu 2000 začal Izrael stahovat své jednotky z jižního Libanonu, což bylo Hizballáhem a jeho sympatizanty vnímáno jako vítězství. V létě 2006 došlo ke střetu ozbrojených skupin Hizballáhu a Izraelských obranných sil v přhraničních oblastech (Řehák, Foltin, Stojar, 2008).

6.8.6 Irish Republican Army (IRA) – Velká Británie, Severní Irsko

Irish Republican Army (Irská republikánská armáda) vznikla v roce 1919 přejmenováním a restrukturalizací polovojenských jednotek tzv. Irských dobrovolníků za účelem vojenského zajištění jednostranně vyhlášené deklarace nezávislosti Irské republiky na Velké Británii v roce 1918. Nejaktivnější období IRA bylo v letech 1919 až 1921, kdy probíhala irská válka za nezávislost. V letech 1922 až 1923 za irské občanské války bojovala IRA proti armádě Svobodného Irského státu. Po tomto konfliktu její prvotní struktura zanikla. Po 2. světové válce se některé z jejích skupin staly opět činnými a v současné době má přibližně 1 000 členů. Od svého založení připravila a úspěšně provedla 84 útoků, při nichž zahynulo 29 osob a 140 jich bylo

zraněno. Její poslední útok se uskutečnil 29. září 2002. Finanční prostředky IRA získává především z vydírání, bankovních loupeží a darů svých sympatizantů jak ze Severního Irska a Irské republiky, tak i ze zahraničí.

V roce 1969 došlo k rozdělení IRA na dvě levicové frakce: Oficiální IRA (Official IRA – OIRA) a Prozatímní IRA (Provisional IRA – PIRA). Cílem OIRA bylo odklonění se od polovojenských jednotek irských republikánů a vedení ozbrojené kampaně proti britským ozbrojeným silám nacházejícím se na území Severního Irska. Za dobu své existence až po současnost OIRA nerealizovala žádný teroristický útok a její činnost se omezuje pouze na loupeže, pašování a další kriminální aktivity. PIRA sdružovala levicově smýšlející členy IRA a dále pokračovala v teroristických útocích zaměřených proti britským vládním orgánům a zařízením. Stala se tak ozbrojeným křídlem irské nacionalistické strany Sinn Féin. Na základě relativně umírněného vývoje došlo k odloučení radikálních členů OIRA a PIRA a v roce 1986 vznikla nová frakce Pokračující IRA (Continuity IRA – CIRA), která je považována za šířitele původních myšlenek IRA – tj. spojení Severního Irska s Irskou republikou. V roce 1998 se zástupci PIRA dohodli se zástupci britské vlády o odzbrojení. PIRA ukončila svoji činnost jako nelegální ozbrojená frakce a stala se legální politickou stranou. Část jejích členů však s tímto postupem nesouhlasila a vytvořila nástupnickou teroristickou skupinu Pravá IRA (Real IRA – RIRA).

Nová organizace RIRA byla založena v roce 1998 McKeivittou Sandsovou, sestrou Bobbyho Sandse, vedoucího PIRA, který zemřel při protestní hladovce v roce 1981. Podařilo se jí rekrutovat několik členů PIRA, především zkušených výrobců výbušnin. Tímto krokem si RIRA v relativně krátkém období vytvořila své počáteční operační schopnosti k realizaci teroristických útoků. Většinou se však zaměřovala na operace relativně nízké úrovně – například na ozbrojené přepady, bomby zanechané u domů protivníků nebo výtržnosti (Řehák, Foltin, Stojar, 2008).

6.8.7 Óm šinrikjó – Japonsko, Rusko, USA, Austrálie

Náboženskou sektu Óm šinrikjó (Nejvyšší pravda Óm) založil Šoko Asahara v roce 1987 v Japonsku, odkud se dále rozšířila především do Ruska, USA, Austrálie, Německa, Indonésie a na Tchaj-wan. Její původně čistě náboženské cíle byly postupně modifikovány a hlavní úsilí bylo směřováno na získání politické moci v Japonsku. Tomu byla uzpůsobena i pozdější struktura sekty – obdobně jako japonská vláda byla členěna na jednotlivá ministerstva a úřady (například ministerstvo financí, vědy a technologie, zdraví a sociálních věcí, zdravotnictví, stavebnictví, pošt a telekomunikací, ale i úřad obrany či zpravodajskou službu).

Členové sekty kandidovali v únoru 1990 do japonského parlamentu, nezískali však žádné křeslo. Po neúspěšné účasti ve volbách se sekta začala radikalizovat a zintenzivnila práce na přípravě chemických a biologických zbraní. Například v roce 1992 chtěli její stoupenci koupit v africkém Zairu bakterie eboly, přičemž předstírali, že se

chtějí starat o umírající. Sekta je také označována jako první ultrateroristická organizace, protože jako první při teroristických útocích použila chemické zbraně. K prvnímu útoku, při němž byl použit sarin, došlo 27. června 1994 ve městě Macumota a jeho cílem byli tři soudci oblastního soudu, kteří rozhodovali v majetkoprávním sporu o část pozemku zakoupeném sektou v roce 1991. Při útoku zahynulo sedm osob a 114 jich bylo zraněno. Hlavním útokem sekty však bylo vypuštění sarinu v tokijském metru 20. března 1995, kdy zahynulo dvanáct osob a zraněno jich bylo více než 5 500. V současné době má sekta přibližně 1 650 aktivních členů v Japonsku a přibližně 300 v Rusku, ti se ovšem veřejně distancují od původního teroristického smýšlení (Řehák, Foltin, Stojar, 2008).

6.9 Dílčí závěr

Kapitolu věnovanou otázce terorismu lze rozdělit na dvě na sebe navazující části. První část (též úvodní neboli obecná) má za cíl stručnou a názornou formou přiblížit a vysvětlit základní pojetí teroristického jevu, jeho vnímání, příčiny vzniku s následným orientačním dělením z hlediska společné motivace jednotlivých teroristických aktivit a činů nebo z hlediska požití prostředků zaručujících dosažení předem naplánovaných cílů, včetně způsobu financování těchto činností. Zatímco druhá část je již specificky zaměřená, v návaznosti na výzkumný projekt č. 1H-PK2/35 „Ověření modelu šíření a účinku ohrožujících událostí – SPREAD“, na problematiku tzv. špinavé bomby. Tato část kapitoly podrobně popisuje hlavní principy tohoto nekonvenčního zbraňového systému, jeho význam, účinky a možnosti využitelných prekurzorů k jejímu sestrojení resp. použití.

Boj proti terorismu je záležitostí celosvětovou a tedy i jednou z priorit České bezpečnostně-zahraniční politiky. Přestože Česká republika není typickým terčem teroristických útoků z mnoha důvodů (geografických, demografických, ekonomických, politických, ideologických, zájmových či jiných), nelze takovýto jev s určitostí vyloučit. Navíc i Česká republika disponuje řadou pro teroristické útoky zajímavých cílů. Krom toho již v minulosti se několikrát Česká republika též stala obětí těchto útoků, i když ne samozřejmě v takovém měřítku a o takové intenzitě, jak je průběžně uváděno na příkladech v této kapitole v zahraničních státech.

Místo, způsob ani čas teroristického útoku nelze téměř žádným způsobem včas určit. Proto je třeba maximální snahu soustředit na připravenost bezpečnostních systémů jednotlivých států, a to i v rámci mezinárodních uskupení poskytnout rychlý a odborně dostatečný zásah s cílem:

- Eliminovat působení takového útoku a zajistit ochranu chráněných zájmů a hodnot společnosti.
- Zabránit následnému působení obdobných teroristických akcí téhož subjektu.

Řada států, včetně České republiky, má již v dnešní době kvalitně vybudované struktury v boji proti terorismu a ostatním mimořádným událostem. Jsou však přesto dostatečné a správně využité?

Literatura ke kapitole

Bin Ladinův systém financování. In *Velká epocha* [online], stránka naposledy editována 13. 10. 2008. Dostupný z WWW: <<http://www.velkaepocha.sk/200810136272/Bin-Ladinuv-system-financovani-terorismu-odhalen.html>>.

BRZYBOHATÝ, M. 2002. Současný terorismus. *Vojenské rozhledy*, 2002, roč. 11 (43), č. 2, s. 46–62. ISSN 1210-3292.

CARR, C. 2002. Dějiny terorismu: kořeny války proti civilistům. Praha: Práh, 2002. ISBN 80-7252-063-6.

CRAGIN, K.; DALY, S. 2004. 2004. The Dynamic Terrorist Threat. Santa Monica: RAND, 2004. ISBN 0-8330-3494-4.

KREJČÍ, O. 2001. Mezinárodní politika. Ekopress, 2001. ISBN 80-86119-45-9.

KREJČÍ, O. 1996. Mezinárodní terorismus. *Mezinárodní politika*, 1996, roč. 20, č. 11, s. 19–21. ISSN 0543-7962.

ŘEHÁK, D.; FOLTIN, P.; STOJAR, R. 2008. Vybrané aspekty soudobého terorismu. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2008. ISBN 978-80-7278-443-1.

SMOLÍK, J. 2004. Darking: prostředek nebo cíl? *Rexter*, 2004, roč. 2, č. 1. ISSN 1214-7737.

ŠÁNDOR, A. 2005. Nové hrozby a zpravodajské služby v transatlantickém prostoru. In *Bezpečnostní budoucnost České republiky*. Praha: CESES, 2005.

ŠEDIVÝ, J. 2003. Nové paradigma terorismu. *Mezinárodní politika*, 2003, roč. 4, č. 1. ISSN 0543-7962.

